sit, ac imperium beneficiorum suorum, de illis ad libitum disponit, quin alicui rationem reddere teneatur. Illud unum constat, nullam esse noxam gravem, quæ pœnam hanc non mereatur, & quæ non satis superque sit, ut tantum malum in caput nostrum convertat. *Recens Auctor.*

Licet Deus non semper eadem utatur se veritate erga omnes non inde aliquid in deteriorem partem arguendum est.

Si Deus non eadem semper utitur erga peccatores omnes severitate; quis spondere potest, illum rationem nostri habiturum esse, qui nullam habuit tot aliorum, qui fortasse non adeo nocentes extitere, & qui non adeo, uti nos, illius patientiam delassarunt? Quot enim gratias contempsimus? quot singulis diebus contemnimus? Quot dissipavimus, ex quo nos Deus vocat, & urget, ut illi cedamus? Heu! quam metuendum est, ne quod JESUS in Evangelio Judæis minitatur, nobis etiam intentatum sit: *Quæretis me, & non invenietis*, quia recedam a vobis, & vos non secus ac miserrimum populum illum derelinquam. Hoc nobis magnopere formidandum est, cum tot licet secretis inspirationibus afflaverit, tot nobis contulerit gratias, quibus quotidie nos illuminat, vivimus in voluntaria nostræ salutis oblivione; cum quin adhibeamus aures Deo vocanti, ab illo in dies magis, magisque recentibus noxis recedimus; cum, quin omnes industriæ, ætatisque nervos intendamus ex eo emersuri statu, in quo sumus, nostræque conscientiæ consulturi, semper validiores habitus contrahimus, quibus in peccatis retinemur, & prohibemur ne inde egrediamur: Ita fontem misericordiarum exhaurimus, & paulatim omnem Cœlestium gratiarum sensum abjicimus. *Idem.*

Permittit Deus, ut peccator derelictus prospera fruatur fortuna, & funesta illius prosperitas non perturbetur amplius ærumnis, & calamitatibus.

Propheta funestum hunc Dei recessum, quo peccator sibimetipsi traditur, exprimit dicens, Deum præcipere Cœlo, ac nubibus, ne suos imbres effundant in vineam hanc a se desertam, quæ figura est animæ derelictæ; quod gignit extremum hoc, atque terribile malum, quod olim Dei Filius Judæis minitatus est, qui licet possent adhuc converti, non ideo tamen converti sunt; dicens fore, ut ipsum quærerent tunc tandem cum ipse ab illis recessisset. *Quæretis me, & non invenietis.* Malum hoc extremum est, & sine ulla reditus spe; non quod omnis absolute ablata sit spes, si hac uti vellent; sed quia nollent ulsiam. Ad id enim opus esset, ut requiem illorum turbaret Deus, ipsis immittens adversa, & gravia mala, quæ excæcatissimo cuique oculos aperiunt, atque omnia illorum gaudia per acerrimos conscientiæ stimulos perfunderet amaritudine. Sed illos Deus in hac vita pace frui sinit, in alteram eos reservans futuros, ut Sanctus Augustinus ait, funestissima Justitiæ suæ, atque severitatis exempla. *Cum serventur in ultimam, opportunamque vindictam.*

Si infidelitas nostra primus est gradus ad hoc ut nos deseat Deus: nostra gratiæ illius resistentia cumulum addit nostræ infelicitati.

Si infidelitas nostra, qua Deum colimus, est veluti primus gradus ad terribilem destitutionem, in qua Deus tandem terribilis nos judicio reppellit; resistentia, quam mox facimus gratiis, per quas ad se nos arcessit, contemptus perquisitionum illius, quibus nos urget, ut ad eum revertamur, causa est, propter quam tot inanes conatus fastidit, ac nos deserit; illius instar, qui iteratas a se preces ab eo, qui oratur, repelli cognoscens, cum spe obtinendi abjicit etiam mentem, ac desiderium petendi. Vel ut apertius dicam; fingite vobis exercitus Imperatorem obsidentem arcem natura, & arte ita munitam, ut cum suorum cæde, quacumque ex parte illam adortus fuerit, semper, strenue ab obsessis fuerit repulsus. Hic cum tandem se oleum, operamque perdere intelligit; ab obsidione recedit, ac mentem possidendæ illius prorsus abjicit. Heu! quodammodo facit Deus erga cor rebelle, & pertinax in rebellione sua: sexcentos, ut ita dicam, exerit conatus: ac indefinenter in illud impetum facit; sed arx illa semper validis gratiarum ejus impulsibus adversatur, ita ut jampridem Deus miserum cor illud urgere non destiterit, & nihilum umquam repetitis incursibus profecerit. Tandem illum tædet irriti conatus sui, & pertinacem hunc peccatorem ipsius tradit pertinaciæ. *Idem.*

Sæpe obstinato peccatori Deus auferre gratiam quam illi procurabat per optimos conjunctorum, amicorumque consilia.

Dicamne Auditores? Illis, quos deserit Deus, sæpe etiam illos aufert, qui illorum scelera possent inhibere, vel saltem eos intra officii terminos continere. *auferam sepem ejus*, quemadmodum abstulit olim Pharaoni Moysem, & Herodi Regi S. Joannem Baptistam. Ita peccatorem derelictum privat amico, cujus salutaria monita possent cursum iniquitatum illius coercere, & pravi ingenii furores comprimere. Ita prodigo filio, & in omnes libidines ruenti aufert patrem sapientem, ac virtute præditum, quod unicum erat vallum, quo torrens ille coercebatur, ne se extra fines suos effunderet in omne vitiorum genus. Mater diu intra verecundiæ cancellos continuit puellam hanc, ac vigilantia sua omnes ejusdem lapsus prohibuit; sed cum matrem Deus a mundo aufert, puellam illam ipsius tradit libidini; quippe aufert illi eam, a qua in officio poterat contineri; ita ut quemadmodum Confessariorum monita, piorum exempla, amicorum consilia, & consanguineorum auctoritas magna subdia sunt, ut aliquis a scelere deterreatur, eaque numerantur inter gratias, quas Deus suis Electis imperrit, & media quibus utitur ad eorum prædestinationem; sic e contra cum eadem aufert peccatori, hic ea mulctatur pœna, quam Deus eidem minitatus est, cum ait, se illi quæcumque subducturum auxilia. *Auferam sepem ejus. Auctor Recens.*

Negat quoque illi gratias quibus, immediate illustrabatur, & cor illius movebatur. *Isaiæ 5.*

Ut extremam addat manum tabulæ peccatoris a Deo derelicti, addit Propheta, Deo satis non esse sepem, qua vinea circumsepta erat, prosternere, ut pateat cuilibet eam diripere cupienti, auferre, & permittere, ut illic vepres, & spinæ dominentur, quæ terram suffocent, ejusque succum, atque substantiam exhauriant; sed præterea prohibere, ne cœlum suos imbres in illam effundat; *Et nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrem*; videlicet Deum interiores inhibere gratias, quæ sunt proximæ salutis nostræ causæ, non quod illas absolute omnes deneget nobis; sed quia rariores, atque imbecilliores fiunt, quo magis & peccator a Deo, & a peccatore Deus recedit. Ita ille agere consuevit cum peccatore derelicto, cujus imago est hæc vinea deserta eo usque, ut ad eum redigatur statum ubi nullas habeat gratias, quæ immediate mentem ejus illustrent, sed remotas tantummodo gratias, quæ illum ad preces, eleemosynas, vel aliquem charitatis actum impellant quidem, sed leviter. Antequam huc deveniatur, Deus, ut ita dicam, persequitur animam, sæpe audit vocem illius ab errore illam revocantis; frequentibus illustratur luminibus, quæ ipsi malum in quod lapsura est, ostendunt; conscientiæ illius domesticus censor, & Judex in singula fere momenta exprobrat ipsi omnem vitæ nequitiam; cogitationes mortis, & Judiciorum Dei illam sæpe sollicitant; adversa, aliaque non levia detrimenta illam respiscere cogunt, & ad se reverti. Hæc vocantur lumina, Cœlestesque gratiæ, quæ nos efficiunt de salute nostra sollicitos. Hæc quidem prælia sunt vehementia; lumina hæc vivida sunt, ac altius animum pervadentia, sed postquam peccator diutius contra validos hos impetus gratiæ obnisus, & oblustatus est, Deus tandem illum derelinquit; *Auferuntur judicia tua a facie ejus. Isaiæ 5. Idem.*

CHRISTIANISMUS.

Religio Christiana, illius Præstantia, Institutio, Credibilitatis Argumenta, Persecutiones, Martyria, Miracula.

MONITUM.

Si ubi unquam opus est, aliquod ab aliis argumentum separari, hoc profecto jure distinguendum est ab aliis pluribus, quæ cum eo palam rationem habere videntur. De Christianismi Institutione, de Christiana Religione, de Ecclesia, de Fide, deque JESU CHRISTI lege sermonem habere, idem est ac verba facere de re eadem diversis expressa vocabulis: attamen Christiana Religio, Fides, Ecclesia, & lex Evangelica argumenta sunt simul non permiscenda, nisi nimis amplum optes argumentum, prolixoque volumini, quam justæ orationi accommodatius. Itaque de Christianismo, vel Christiana Religione loquentes intra cancellos continebimur, ut ejusdem institutionem, progressum, fideique rationes investigemus, illius veritatem, atque necessitatem, qua omnes eamdem amplecti tenentur, probaturi. Cæterum de vocatione ad Religionem Christianam, deque nomine, & officiis hominis Christiani, suasius jam verba fecimus, cum de Baptismi obligationibus loqueremur.

In hoc autem de Christianismo, vel de Religione Christiana argumento bis finibus circumscripto hoc sibi propositum habere debet Concionator, ut Auditores suos in hujus Religionis veritate confirmet, Divinam erga ipsos bonitatem ostendens, cum divinitus acciderit, ut nunc temporis orientur, cum Religionis splendor elucet; atque ut præstantiæ, ac sanctitatis Religionis ejusdem satis æquam tribuat idcam, atque ita illos hortetur, ut tanto hoc beneficio vitæ suæ sanctitate respondeant.

In Concione igitur de hac re illud potissimum cavendum est, ne ad alia evagetur argumenta, puta, ne de fidei natura, & conditionibus sermonem instituat: ne de veræ Ecclesiæ notis, vel Christianismi muneribus verba faciat, quæ quidem alia sunt argumenta cum præsenti hoc non permiscenda; quod satis superque copiæ tribuis ad Concionem cum fructu, atque soliditate elaborandam.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Varia Concionum in hoc argumento Systemata.

I. DE Religionis præstantia elegans institui concio potest, ostendendo per unam hanc hominem perfici, attolli, tutoque ad suum finem perduci, hoc est ad æternam beatitudinem. Ad id meminisse sufficit, hominem a ceteris animantibus duplici facultate distingui, intellectu nempe, atque voluntate, quarum utramque Religio Christiana regit, ac perficit. Intellectum quidem tuto regit iis veritatibus, quas edocet, voluntatem vero perficit ea, quam præscribit, morum disciplina. Hæc erit sermonis partitio.

1. Quod autem Christiana Religio intellectum regat, attollat, eique nobilitatem quamdam adferat, adhiberi potest comparatione cum quadruplici sectarum genere Christianismo oppositurum, Ethnicorum videlicet, Judæorum, Atheorum, atque Hæreticorum. Ethnici quidem illum evertunt monstrosa numinum multiplicitate; Judæi figuris suis illi obscuritatem offundunt; Hæretici eum pro libidine vitiant, atque perturbant, ea tantum credentes, quæ sibi arrident; Athei denique illum penitus extinguunt, & nullam omnino habent Religionem. Sed nemo unquam neque securitatem, neque spiritus tranquillitatem nisi in Christiana Religione repererit. 1. Quod ad Ethnicos spectat, qui cogitationum suarum figmenta secuti tantummodo sunt, quænam est linguarum confusio in hac Babylonica turri? Nullam inveneris nationem, quæ Deos suos non habeat, & Roma, quæ illos omnes excepit, veræ dumtaxat Religioni aditum interclusit. Quinam error, quæ cæcitas in iis etiam, qui inter ipsos majori sapientiæ laude floruerunt? Primus ille, atque antiquissimus omnium, qui Philosophiam sunt professi, visionarius est: Ille, quem divinum appellarunt, nonnumquam homine minor est, & qui majori polluisse ingenio visus est, postquam Deum unum esse propositis argumentis probavit; cuilibet licere arbitrarus est, iis, quibus mallet, thura adolere. 2. Judæi quidem veram habuerunt Religionem; sed in umbra tantum, atque imaginibus; nunc vero cum imagini successerit veritas, seipsos in magno Evangelicæ lucis fulgore excæcant; illum, qui jam venit, præstolantur, & eum, qui ipsos illuminavit, contemnunt. 3. Athei Christianæ Religioni magis, quam ceteris bellum indicunt; sed quæ pertinacia est, sese victos non dedere iis argumentis, quæ ceteros homines vincunt, ac subigunt? Una tantum Christiana Religio intellectum illuminat, inde errorem expellit, efficitque, ut ibi inveniamus quod in aliis Religionibus frustra perquirimus. 4. Hæretici Mysteriorum nostrorum partem quidem credunt, sed in qua incertitudine versantur? quænam in opinionibus eorum est inconstantia? in singulos annos mutantur, & vix duos reperiris, qui sibi conveniant: eo quod ratio, ubi de Religione agitur, est nimis infirma. Ea una vera religio est, quam Prophetæ pluribus ante sæculis prædixerunt, quam in omni terrarum orbe Apostoli prædicarunt, quam martyres suo cruore signarunt, & quæ hucusque inconcussa viguit, nequicquam persecutionibus, schismatibus, hæresibusque agitata. Ubi paulisper singulis hisce argumentis innoratus fueris, inferendum est, ipsam per ea fidei lumina, quam attulit in Mundum, intellectum nostrum illuminare.

2. Regit voluntatem nostram sanctissima morum disciplina; quod ut intelligamus, eumdem sequi ordinem possumus, quem in puncto priori servavimus, eam conferentes 1. cum Ethnicorum disciplina; neque solum cum vita, quam illi duxerunt; consecrarunt enim vitia vitiosos Deos venerati: verum etiam cum ipsorum præceptis, quoniam hoc unum sibi propositum fuerunt, ut politicis rationibus Republicæ consulerent, non ut veris virtutibus hominem erudirent; ideoque in speciem tantummodo, atque per ostentationem virtutem coluere. 2. Judæi rudes erant, atque carnales ac plurima illis permittenda fuere, quorum perfectio Christianæ tantummodo disciplinæ fuit reservata. 3. Athei nihil non impium habent, & ideo mentem hanc imbuerunt, ut impune voluptatibus suis indulgerent. 4. Hæreticis non aliud consilium est, nisi ut iis sint officiis immunes, quæ vera ipsis imponit religio. Verum quænam est christianæ disciplinæ sanctitas? aliquidne sublimius, perfectius, innocentius inveniri potest ipsius præceptis, atque consiliis? Quænam esset mundi felicitas, si juxta illius dogmata regeretur? Principes summa benevolentia subditos suos complecterentur: subditi reges amore prosequerentur. Quænam esset in conjugiis fidelitas! quænam in opificibus æquitas! quænam in omnibus mulieribus modestia, & honestas! quenam in justitia pietas, atque conscientia! quenam felicior Respublica! quenam leges sanctiores, equioresque? &c. Sed nos miseros? opusne fuit, ut Christiani sese Ethnicis, Atheis, Judæis, Hæreticisque sociarent ad Christianam morum disciplinam infringendam, evertendamque? Quandoquidem ut af-

BIBLIOTECA CENTRAL UANL

affectibus indulgeant suis aliarum sectarum instituta sequuntur, quod dissertissima inductione potest ostendi.

II. Christianæ Religionis institutionem esse opus Dei,

1. Mundum enim illuminavit, eumque de incomprehensibili eruit cæcitate, in quam per tot sæcula idolorum servitus illum demerserat.

2. Quia mores hominum immutavit, omnia vitia destruxit, nequissimas consuetudines abolevit, docuitque virtutes eas, quæ antea habebantur ignotæ.

3. Quia triumphum egit de omnibus humanis viribus ad eam evertendam, & ad institutionem ipsius prohibendam collectis.

III. Religionem prorsus divinam a Deo tantum proficisci posse.

1. Propter altitudinem mysteriorum, ac veritatum, quas nobis detegit, & humana mens sibi fingere non potuisset.

2. Propter morum sanctitatem, quam invexit in Mundum, quem a vitiis, atque sceleribus, quę ibi patrabantur, purgavit.

3. Propter rationem, qua instituta est, tempus, locosque, quo invecta fuit, & personarum qualitatem, quas ad se pertraxit.

IV. Opus Dei est, si illi considerentur obices, qui superandi fuerunt, ut institueretur, & hominibus persuaderetur.

1. Horum autem alii intrinseci sunt: scilicet repugnantia, ac mentis rebelliones contra miras eas veritates, de quibus sapientes numquam sermonem fieri audiverant; & difficultas, qua voluntas sese subjiciebat legibus severis, quæ maxime naturalibus studiis adversabantur.

2. Alii extrinseci: videlicet sevissimæ persecutiones, quibus religionis hujus primordia exagitata fuere, furor Tyrannorum illius excidium quærentium, & anhelantium, tormenta ad fortissimum quemque perterrefaciendum concuriendumque aptissimæ, nisi divina ope confirmatus fuisset.

V. Omnes homines Christianam Religionem debent amplecti, dummodo rationis, ac sanæ mentis sensum sequantur.

1. Hæc enim præ ceteris optime instituta est, receptaque fuit sapientissimorum mortalium consensu, qui manifestis illius rationibus, atque argumentis ejusdem veritatem probantibus victi fuerunt.

2. Quia rationi una omnium maxime conformis est, nobis nobilissimum finem aperiens, propter quem homines creati fuere, atque certissimas rationes tradens, quibus ad eum perveniamus.

3. Quia est ad bonum Rerumpublicarum, familiarumque regimen tuendum apptissima.

VI. Ad Christianam Religionem instituendam Deus vi simul, & infirmitate usus est.

1. Vis quidem illius brachii refulsit in prodigiis, & miraculis, quæ ad ejus veritatem ostendendam operatus est, & quę pertinacissimum quemlibet coegerunt, ut adeo manifestis cederet argumentis.

2. Infirmissimis usus est instrumentis, & quæ ad opus tantum minus apta videbantur; Apostolis videlicet rudibus, ignaris, imperitis, inermibus, pauperibusque; & mox cruce; atque humiliatione sua, *Infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia*.

VII. 1. Christiana Religio a Deo venit, neque licet ambigere: hoc enim satis superque probant, ratio, qua fuit instituta, progressus ipsius, instrumenta, quibus usus est Deus, oppositiones, quæ eidem factæ fuerunt, & ejusdem eventus.

2. Nos ad Deum adducit per eam vitæ sanctitatem quam nobis præscribit, & per eas, quas edocet, veritates.

VIII. Punctum primum. Christianam Religionem non credere, eamque non amplecti, gravissima cæcitas est; illa enim certissimis innititur argumentis, nempe, 1. Propheris, quæ palam adimpletæ sunt; 2. Miraculis in illius gratiam patratis, quæ apertissimi etiam ejusdem hostes in dubium revocare ausi non sunt. 3. Denique unanimi maximorum virorum consensu.

Punctum alterum. Juxta illius leges, præcepta, & eas, quas docet, veritates, vitam non instituere maxima est imprudentia, & summa temeritas; qui enim id fecerit, sese æternæ calamitatis periculo obiicit.

IX. De Christianæ Religionis institutione ostendi potest, digitum Dei enituisse, illam in omnes late terras effundentem.

1. Licet proposita mysteria, & veritates a fide abhorrere viderentur.

2. Licet invalida, ineptaque viderentur instrumenta, quibus ad eam instituendam usus est.

3. Licet observari minime posse viderentur Leges, atque præcepta, quæ ipsum amplectentibus imponuntur.

X. Religionis veritas probari potest ex illius progressu, atque extensione, si quatuor considerentur circumstantiæ.

1. Qualitas doctrinæ, quam tradit.

2. Personæ, quæ illam prædicarunt.

3. Populorum, ad quos prædicata fuit, dispositio.

4. Constantia, animusque eorum, qui primi eidem nomen dederunt.

XI. Christiana Religio triplici de causa reliquis omnibus præstat, & ab omnibus populis recepta fuit.

1. Quia rationi, & recto sensui maxime conformis est, quod per comparationem cum aliis Religionibus institutam probari potest.

2. Quia verissima est; fluit enim a Deo, & divina Maiestate dignos sensus inspirat.

3. Quia sanctissima est, hominem enim ad altissimam perfectionem attollit, omnia repellens vitia, omnesque suadens virtutes.

XII. 1. Deum esse oportuit, qui Christianam Religionem instituit contra omnes terrenarum potestatum conatus, contra Ethnicæ superstitionis errores, qui altius jam fixerat radices, & qui omnem fere terrarum orbem fefellerant, contra omnium Philosophorum, omniumque sapientum auctoritatem, & argumenta.

2. Christiana Religio vicissim Auctoris sui probat divinitatem, doctrinæ sublimitatem, & discipl[illegible]næ sanctitatem ea gloria, quam tribuit Deo.

XIII. Christiana Religio sola vera est, & sola amplectenda.

1. Quia a Deo instituta fuit, & Deus unus auctor illius esse potuit.

2. Quia sola Deo reddit honorem, qui ipsi debetur, & culturæ, quam ipsa a mortalibus exigit; qui quidem finis est Religionis.

3. Quia sola docet hominem, qua ratione tutissime possit ad finem suum pervenire.

XIV. Obices, qui superandi fuerunt, ut Christiana Religio institueretur, illam divinam esse prorsus ostendunt.

1. Obices ex parte Ethnicæ Religionis, quæ erat evertenda non obstantibus nativitatis præjudicis, inveteratis consuetudinibus, quæ apud omnes late obtinuerant, & exemplis Principum, omniumque antiquitatis Sapientum.

2. Obices ex parte Religionis instituendæ: Mens quidem illi adversabatur: afferebat enim incomprehensibiles veritates, & humanæ rationi penitus invia Mysteria: neque minus reluctabatur voluntas; ipsius enim dogmata affectionibus mortalium bellum inferebant.

3. Obices denique ex parte Principum, ac potestatum terræ: nemo autem ignorat, quantopere Religionem hanc omnes fuerint persecuti.

XV. Christianæ Religionis institutionem esse miraculorum omnium maximum.

1. Religionis hujus fundamenta jacere facinus erat, quod naturaliter non poterat adimpleri, quæcumque humana accessissent subsidia: ideoque completum hoc opus apertissimum miraculum est.

2. Nullum humanum subsidium adimpletum est, quod miraculum ipsum eruit mirabilius.

3. Immo ea instrumenta adhibita sunt, quæ prorsus erant opposita, & quæ in ordine naturæ obices esse debebant insuperabiles; quod miraculorum omnium est maximum.

XVI. Ut liquido innotescat Christianæ Religionis institutionem opus esse prorsus divinum.

1. Ad examen revocandus est instituendæ Religionis caracter, ac spiritus, & magni hujus operis systema investigandum.

2. Vivendi, quinam ad hoc systema perficiendum adlaborarunt.

3. Ratio quærenda, qua laborarunt.

4. Mirabiles laborum ipsorum fructus. Atque ita in hoc opere inveniemus simul & consilium difficillimum, & operarios infirmissimos, & instrumenta invalidissima, & nihilominus fructum ce-

BIBLIOTECA CENTRAL UANL

lerrimum, uberrimumque. *Desumptum ex Patre Girouft in Adventu.*

De eadem Christianæ Religionis institutione.

XVII. 1. Filii Dei consilium in Christianæ Religionis institutione prorsus divinum fuit.

2. Subsidia, quibus ad illud explendum est usus, nihil humani habuerunt.

3. Fructus, atque hujus consilii eventus plusquam humanus extitit.

XVIII. Nostra Religio duo continet, quæ hodie in nulla Religione inveniuntur.

1. Veritatem: cum cæteræ non solum falsæ, verum etiam recto sensui, ac rationi sint oppositæ. Ideo omnem spiritus nostri submissionem iis debemus omnibus, quæ nos docet.

2. Sanctitatem, quæ in aliis non reperitur; ideoque ad illius præcepta vitam nostram conformare debemus.

XIX. Duo mortalium genera inter se dissenserunt, hodieque dissentiunt in iis, quę ad Religionem pertinent.

Primi eam recipere nolunt, ut Athei, Idololatræ, homines nequam, ne illius præcepta sequi, & ad legem hanc mores suos conformare teneantur.

Alii vero illam recipiunt quidem, sed moribus, vitæque flagitiis dedecorant.

XX. *Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra.* Duplex Christianæ Religionis de Ethnicismo victoria, quæ ostendit illam solam esse Religionem veram, Auctoremque ipsius non alium esse potuisse, quam Deum.

Prima est de omni humana vi, atque potestate, quæ frustra ad eam evertendam movit arma.

Altera est de ingenio, scientia, & acumine Philosophorum, qui ad eam impugnandam maxime exarserunt. *Desumptum ex Auctore Sermonum moralium in omnia Ethicæ Christianæ argumenta in Adventum.*

XXI. 1. Fideles omnes intelligere debent, quænam felicitas sit ad veram Religionem fuisse evocatos.

2. Fideles omnes percipere debent, quibus rationibus, in vera Religione permaneatur.

XXII. Religio, quam Salvator instituit, Dei caracterem præferert, & signo illius notata est duplici ex causa invicte illius probante veritatem.

1. Quia nullam unquam consilium majores obices, maioresque nactum est contentiones, quam hoc Christianæ Religionis instituendæ.

2. Quia licet tot adinventi obices fuerint, ut illa evertetur, omnes tamen in irritum evanuerunt. Religio instituta contra omnes terræ potestates maxime formidabiles: Religio victrix de oppositionibus omnibus, quibus maxime terribiles terræ potestates illam convellere adnixæ sunt.

PARAGRAPHUS II.

Fontes, Auctoresque, unde hauriri copia potest ad propositas concionum structuras elaborandas.

Sancti Patres. SAnctus Augustinus librum edidit *de vera Religione*, ubi plurima habet huic argumento inservientia.

Idem libro, *de utilitate credendi*, loquitur de Ethnicorum superstitionibus, Christianæ Religionis sanctitate, & rationibus, propter quas hanc amplecti debemus.

Idem de re eadem loquitur etiam *lib. 22. de Civitate Dei cap. 7. & 8.*

Idem *in Ps. 32.* verba facit de miraculis, quæ Apostoli operati sunt, ad eos hæc Prophetæ verba transferens: *Verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum.*

Idem *in Psalm. 44.* hæc S. Matthæi explicans verba, *sedebitis super sedes judicantes duodecim Tribus Israel*, ostendit mercedem hanc a Deo Apostolis reservatam, respondere præclaris eorum rebus gestis, quibus de Religione per quam bene meriti sunt.

Idem *in hæc Psalm. 96. verba; ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus*, ostendit, quomodo Apostoli Spiritus Sancti igne succensi orbem universum peragrarunt, eodemque igne accenderent corda inimicorum nominis Christiani.

S. Chrysostomus: *Hom. 2. in Epist. Pauli ad Roman*, hæc explicans verba, *quoniam fides vestra annuntiatur in universo Mundo*, loquitur de mirabili morum immutatione, quam in mundo peperit Christiana Religio.

Idem *Hom. 8. in Epist. 2. ad Corinth.* Dei probat potestatem, qui tanta fecit invalidis adeo usus instrumentis.

Idem *Homil. 32. in Genesim* latius de hoc prodigio loquitur, quod quidem maximum fuit, mundus a duodecim egenis Piscatoribus ad fidem conversus.

Idem in libro, cui titulus, adversus Gentiles, qui in Tomo quinto reperitur, fusiorem habet sermonem, ut ostendat Christianam Religionem esse non posse, nisi potentiæ Divinæ opus, & per hoc JESU CHRISTI probat divinitatem.

Idem *Homil. 34. in S. Matthæum* hæc explicans verba, *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum* ostendit, quomodo Apostoli, quin vel a terræ Potestatibus, vel gravissimis quibuscumque supplciis deterrerentur, fidem in universum terrarum orbem disseminarunt.

Idem *Homil 7. in 1. ad Corinth.* ostendit quomodo, tot licet adversatentur obices, omnesque Mundi vires, Apostoli tam Religionem constituerunt, & quid propterea passi sunt.

Apologiæ S. Justini, Athenagoræ, Tertulliani continent plurima, eaque egregia ad Religionis dignitatem spectantia; vide quoque Minutii Felicis opera.

Theologi. Hoc in argumento Theologos affero, qui illud constantibus potius factis, quam fusis dissertationibus pertractarunt. Præcipui vero sunt.

S. Thomas in libris *contra Gentes*.

Lessius, *De vera Religione capessenda*.

Savonarola, *Triumphus Fidei*.

Bagotius, *Apologeticus Fidei*.

Elizaldus.

P. Petiot. Demonstrationes Theologicæ ad Christianam Religionem statuendam.

Ascetici, aliique. Granatensis in Catechismo suo, parte secunda decem, vel duodecim capitibus de Christianæ Religionis Præstantia loquitur.

P. Caussinus *l. 2.* Aulæ Sanctæ, initio statim contra Atheos invehitur, & Religionis nostræ veritatem confirmat.

Abadia, parte secunda Tractatus de Religione Christiana capit. 5. sectionis 4. ostendit, JESUM CHRISTUM antiquis Oraculis satis aperte fuisse præsignatum.

Idem c. 6. 7. 8. 9. ad 14. ostendit Prophetas ad unguem designasse tempus Adventus Messiæ, atque in toto libro probat Religionis veritatem.

P. Mauduit Tractatu de Religione contra Atheos.

Liber adest, qui inscribitur; *De la verité de la Religion Chrètienne*, editus anno 87. sine nomine Auctoris, ubi sermo est de iis omnibus, quæ ad Christianam Religionem pertinent, præsertim vero de miraculis, quæ illam confirmaverunt.

Grotii liber de Christianæ Religionis Veritate satis notus est, ac juxta propositum ab illo systema alii plures elaborasse videntur.

Huetius in libro *de Demonstratione Evangelica* scite quidem, ac fusius hoc argumentum excussit.

Vassor Oratorii Presbyter satis magnum de hac re volumen edidit in 4.

Morel Sorbonicæ Societatis Doctor Theologus tractatum elucubratus est, qui inscribitur; *Demonstration de la verité de la Religion Chrètienne*.

Marchio de Planitie scitum edidit hac de re tractatum Italice, quem P. Bouhours gallice expressit.

Concionatores. P. Texier Sermone pro feria tertia post tertiam Quadragesimæ Dominicam de Ecclesiæ institutione verba facit.

Idem in Dominicali, secunda Adventus Dominica loquitur de rationibus JESU CHRISTI divinitatem probantibus.

P. De la Colombiere Serm. 43. pro secunda Dominica Adventus de Christianæ Religionis institutione loquitur.

Idem de eadem verba facit etiam in Christianis considerationibus.

P. Girouft in Adventu suo per mirabilem hanc institutionem Religionis nostræ probat veritatem.

P. Aurelianensis hoc fidei nostræ argumentum in Sermone de Religione pertractat.

Auctor Sermonum in omnia Ethicæ Christianæ argumenta Sermonem habet de hac re, ubi Religio-

gionis nostræ veritatem ex mirabili ejusdem institutione probare contendit.

Qui de Fide, & Ecclesia collectanea ediderunt, de Religionis nostræ veritate atque præstantia sub illis nominibus, titulisque locuti sunt.

PARAGRAPHUS III.

Loci, exempla, & applicationes Scripturarum huic argumento.

IN omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ps. 18.

Plantasti radices ejus, & implevit terram; operuit montes umbra ejus .... Extendis palmites suos usque ad mare, & usque ad flumen propagines ejus. Psalm. 79.

Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Psalm. 92.

Quam magnificata sunt opera tua, Domine! nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Ps. 91.

Omnes gentes quascumque fecisti venient, & adorabunt coram te Domine. Ps. 85.

Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis. Ps. 147.

A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Ps. 117.

Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? astiterunt reges terræ, & Principes convenerunt in unum, adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Ps. 2.

Initio cognovi de testimoniis tuis, quia in æternum fundasti ea. Ps. 118.

Populus qui habitabat in tenebris vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis. Isaiæ 9.

Ducam cæcos in viam quam nesciunt, & in semitis quas ignoraverunt, ambulare eos faciam: ponam tenebras coram eis in lucem, & prava in recta. Idem, c. 42.

Beati sumus, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis. Baruch. 4.

Euntes docete omnes gentes; baptizantes eos in nomine Patris, &c. Matth. 28.

Ite, prædicate Evangelium omni creaturæ. Marci 16.

Illi profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & Sermonem confirmante, sequentibus signis. Ibid.

Confiteor tibi Pater, quia abscondisti hæc a sapientibus, & prudentibus, & revelasti ea parvulis, Matth. 11.

Lumen ad revelationem gentium. Luc. 2.

Præcepit nobis Dominus prædicare populis, & testificari quia ipse est qui constitutus est a Deo Judex vivorum & mortuorum. Act. 10.

De hac secta notum est nobis, quia ubique ei contradicitur. Act. 28.

Fides vestra annunciatur in universo mundo. Ad Rom. 1.

Sermo meus non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis. 1. ad Corinth. 2.

Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes; & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu Dei. Ibid. c. 1.

Quia in Dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Ibid. c. 1.

Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus; & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Ibid.

O insensati Galatæ! quis vos fascinavit non obedire veritati? Ad Galat. 3.

State & nolite iterum jugo servitutis contineri. Ad Galat. 5.

Contestante Deo signis & portentis, et variis virtutibus. Ad Hebr. 2.

Hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. 1. Joann. c. 5.

Exempla ex Scripturis desumpta.

Antiquæ legis figuræ, & prophetiæ.

IN lege veteri, quę nonnisi figuras nostrorum mysteriorum, & eorum quę in nova erant adimplenda, complectebatur, nihil vel sępius, vel apertius prędictum, vel pręsignatum est, quam institutio, progressus, atque extensio fidei, novęque Religionis a Messia, & Messię jussu prędicandę, quemadmodum videre est ex locis, quos superius attulimus: ita ut Prophetię ad unguem eo in loco, iisque temporibus, quæ ibi prænotantur, adimpleræ prącipuum ferme sit fidei nostræ argumentum; per hoc enim Judæorum error probatur, atque ostenditur, Messiam promissum, atque tot sæculis expectatum jam advenisse, atque figuras, & vaticinia palam in JESU CHRISTI persona, atque religione fuisse adimpleta.

Figura acquisitionis terræ promissæ.

Bella a populo Dei bellata, relatæque ab ipso victoriæ, ut promissam terram acquireret, ipsa quoque figura sunt prąliorum, quæ inferenda, ferendaque, difficultatum, quæ superandæ, obstaculorum, quæ infringenda, & victoriarum, quę referendæ fuerunt, ut Ethnicismus everteretur, & JESU CHRISTI submitterentur imperio tot nationes tam diversæ, aliæ quidem barbaræ, alię vero satis excultæ, quæ summis laboribus, atque difficultatibus ad fidem fuerunt perductæ.

Persecutiones, quas in lege veteri Propheta passi sunt, ubi populorum mores castigare voluerunt, eisque Divinam intentarunt iram, eas repræsentant persecutiones, quæ in Apostolos populis Evangelicas veritates proponentes, & in Fideles easdem observantes excitatæ fuerunt. Hoc Dei Filius Judæis exprobravit, idque trium sæculorum spatio Ecclesia experta est.

Christiana Religio a J. C. instituta.

Quemadmodum nova Religio, quam dicimus Christianismum, ab eodem JESU CHRISTO fuit instituta, & ea continet mysteria, veritates, atque doctrinam, quæ ipse nos docuit, ita inde potissima, atque validissima ad hujus religionis probandam veritatem ratio desumitur, quia ipse palam ostendit se Filium Dei esse, Messiam, qui expectabatur, & supremum legislatorem, idque multitudine, ac magnitudine miraculorum, quæ operatus est, & quæ apertissimi etiam illius inimici in dubium revocare ausi non sunt. Hæc autem cum patrata fuerint ab ipso, ut missionem, Divinitatem, Doctrinamque suam confirmaret, dubio locus esse non potest quominus Religio ab ipso instituta vera sit.

Primos autem triumphos in ipsius Jerosolymæ luce, ubi ortum habuerat, egit nova Religio, cum Apostoli de Cænaculo egressi, ubi receperant Spiritum Sanctum, divino igne successi prędicare incœperunt ita, cum antea rudes, ignarique haberentur, adeo illustrati fuerint luminibus ejusdem Spiritus sancti, atque tali ardore inflammati, ut in publicum prodierint, & in omnibus linguis auditi fuerint, intrepide Domini, & Magistri sui, quem a mortuis suscitatum viderant, miracula enuntiare. Tunc vero lex nova, novaque hæc incœpit Religio, & S. Petrus cum primum, iterumque habuit concionem, octo hominum millia convertit, quę fuerunt primitiæ victoriarum, quas postmodum retulerunt Apostoli.

Ecclesia nova, novaque Religione Jerosolymæ instituta, S. Petrus missus fuit, ut Cornelium Centurionem Romanum baptizaret, ostendituque huic Apostolo Deus, Gratiam, & Prædicationem Evangelii super Gentiles esse effundendas, quod mystica visione peractum est ingentis vasis in lintei formam, ubi variæ animantium, volucrum, serpentum, ac insectorum species aderant, quas comedere S. Petrus perhorruit, cum voce cœlitus emissa illas manducare juberetur. Sed ita Deus illi significavit, nullum amplius futurum discrimen gentium, ac personatum, omnelque populos eadem in Religione congregandos esse, hac de causa nitens Apostolum ad Cornelium Centurionem in Ethnicorum caligine natum, atque innutritum, sed qui deinceps innocuam duxit vitam, Deum metuens, prolixas preces effundens, large eleemosynas erogans, & qui primus fuit, qui ex Gentilium numero ad Christianismum fuerit evocatus.

Prima persecutio in Christianos a Judæis excitata.

Non multum temporis elapsum est a primis Religionis primordiis, cum Judæi in novos Fideles sævissimam persecutionem excitarunt: licet enim illi viderent miracula, quæ operabantur Apostoli, nihilo magis commoti sunt, quam iis quæ Dei Filius patraverat, & quorum testes fuerant. Antiquarum traditionum servandarum, Mosaicæque legis tuendæ zelus eos impulit, ut furore corriperentur contra S. Stephanum, cujus martyrium in Actis Apostolorum describitur, Primus hic tradidit exemplum, aliisque innumeris cupiditatem immisit pro fide tuenda sanguinem suum effundendi: ita hunc honorem assecutus est, ut primus Martyr esset, & pro

pro JESU CHRISTO a concivibus suis lapidibus obrutus mortem appeteret.

Christiana Religio ultra Judæam non admodum sese extendit ante mirabilem S. Pauli vocationem qui cum illius esset apertissimus hostis, ejusdem magnus Apostolus effectus est, qui in Apostolatu magis, quam reliqui omnes adlaboravit; huic enim ingentes progressus acceptos referre debet Religio.

APPLICATIONES.

Christianam Religionem sævius mali Christiani persequuntur, quam olim Tyranni.

SÆpe expugnaverunt me a juventute mea; etenim non potuerunt mihi. Psalm. 128. S. Augustinus Ecclesiam ad Fideles suos ita loquentem inducit. Filii mei, Sancta hæc Mater inquit, sævissime quidem in ipsis primordiis exagitata sum; sed validissimæ oppugnationes nihil valuerunt in me, ac semper victoriam reportavi. Poterant quidem Tyranni Martyribus vitam auferre, sed Sanctorum martyrum corda numquam recesserunt a me. Artus eorum laniabantur, incedebantur corpora, sed persecutores efficere non potuerunt, ut manus extenderent falsis numinibus thura adoleuri. Tunc belli erant tempora; modo vero in medio pacis fine tyrannis, sine tortoribus, sine suppliciis, Fideles ubi sunt? Ubi vos estis? quot inveniuntur, qui Religionem ore professi factis mentiuntur? *Sæpe expugnaverunt me*. Multi mihi quidem propulsandi fuerunt impetus, sed hostes a me hodie vincendi eo fuit pernciosiores, quo minus videntur &c. *Desumptum ex P. Girouft, Sermone de Veritate Religionis in Adventu suo.*

Quid faciemus hominibus istis? Act. 4. Dicebant Judæi in eo, quod habuerunt consilio, ut Christianæ Religionis, quæ tunc incipiebat, progressus prohiberent: Quod nam hominum genus est hoc? Quid faciemus prohibituri, ne malum latius evagetur? eos opprimere quærentes, illorum progressibus atque incrementis adlaboramus. Profecto de Christianis, quos Tyranni persequebantur, id dici poterat, quod in Exodo dicitur de populo Dei in Ægypto a Pharaone afflictato, *quantoque opprimebat eos, tanto magis multiplicabantur, & crescebant*. Quapropter Tertullianus ait, Christianorum sanguinem per tormenta effusum semen fuisse Christianorum; & addi potest, Religionem hodie similem esse ingentibus illis fluminibus, quæ si hinc aliquam alvei sui partem amiserint, eodem temporis momento latius sese in partem aliam extendunt. *P. Texier Sermone pro Feria quarta hebdomadæ tertiæ in Quadragesima.*

Persecutiones cum eadem Religione incœperunt.

Jam securis ad radicem arboris posita est. Luc. 3. Vix nova hæc arbor efformata fuit, cum radix ad illius radicem posita est, ut ictibus victa ruat, & subvertatur; cæditur, circumundique scinditur, ignis admovetur, circum succenditur pyrrha, quæ nemus integrum absumere possit; attamen viget semper hæc arbor, Quid dico, viget? Sub ipsis vulneribus convalescit, in horribili incendio innutritur, atque ita crescit, ut intra breve temporis spatium avibus Cœli refugium præbere possit, atque umbra sua terram universam contegere. Tyranni calamitosissime interierunt, Imperatores mortui sunt, ipsa etiam corruerunt imperia; nulla vis, nullum studium illa tueri potuit, & Religio, quam crudeliter persecuti sunt, & cujus interitum tot annos summo cum ardore concupiverunt; & pro viribus festinare studuerunt, Religio, inquam, inter tot ruinas floret, triumphat, atque in æternum triumphabit. *Pater de la Colombiere Serm.* 43.

Ab Oriente adducam semen tuum, & ab Aquilone congregabo te; dicam Aquilori, da; & Austro, noli prohibere; affer filios meos de longinquo, & filias meas ab extremis terræ. Isaię 43. Deus hoc prædixerat, promiseratque per Prophetam suum; Confide, Orienti dicam, adducuntur ad me filii mei; hoc ipsum Occidenti imperabo, atque Septentrionali, meridionalique plagæ prącipiam, ut eos ad me venire patiantur. Omnia, me imperante, congregabuntur, & ad efformandam Ecclesiam meam conspirabunt. Non dicit Deus, Orientem, atque Occidentem armabo, in aciem educam Aquilonem, & Austrum. Hujusmodi opes necessarię quidem esse possunt in humanis conatibus; sed huic operi Deus Omnipotens præest; ad illud explendum nihil ultra præter Domini brachium requiritur. *P. Girouft in Adventu suo.*

A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Psalm. 117. Ita exclamare possumus tantum hoc opus adeo infirmis instrumentis perfectum intuiti, quale est totius Mundi conversio a duodecim imperitis, rudibusque Piscatoribus facta. Hęccine igitur electa illa virorum manus est, quæ fidenter coram augustissimis Senatibus prodire debet, ac efficere, ut terræ Judices in ipsis etiam Tribunalibus suis contremiscant; hæccine illa, quæ Reges erudire, edocere Philosophos, & mortales omnes convertere? Utique, Domine: hi sunt, quos mirabilis hujus Operis ministros elegisti: sed nimis adhuc fortes sunt; namque temet illis comitem addere vis, eorumque laboribus velificari. Neque minus tuum requirebatur auxilium; & sine extraordinaria ope, non equidem dicam, digiti, sed brachii tui, quid eorum profecissent labores, quid aliud acquirere potuissent, nisi apertissimam propriæ infirmitatis cognitionem? Cum igitur ipsos in Apostolico studio intueor tot referre victorias, quot lustrant Provincias; atque intra aliquot mensium, vel ad summum annorum aliquot spatium, ædificare Templa, Aras erigere, Ecclesias formare, & indefinenter JESU CHRISTI gregem augere; tunc veneror, Domine, Providentiam tuam in hoc miraculo late existentem, atque cum Propheta exclamo: *A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Idem.*

Quam sævis sit lex J. C. licet difficillis videatur.

Erit in diebus illis præparatus mons domus Domini in vertice Montium, & fluent ad eum omnes gentes. Isaiæ 2. Domus Domini, hoc est, Ecclesia, & Religio erit veluti Dominus in altissimorum montium jugis posita, ad quam gentes omnes fluere debebunt. Quænam loquendi ratio? Flui quidem potest in vallem, ac per montium, & collium declive deferri; quis vero unquam audiit de montium radicibus ad eorum cacumina aliquid fluxisse? Attende Mysterium: Domus Domini est Christiana Religio, toto cœlo supra Religiones alias posita tum propter dignitatem suam, tum propter Disciplinæ suæ integritatem. Ut ad Evangelicum hunc montem perveniatur, conari, & adrepere oportet; attamen licet adeo sublimis sit, tanta est impressio, ut populi eo catervatim, ac adeo festinanter fluere visi sint, ut eos non ascendere, sed fluere, atque descendere diceres; hoc est, quamvis Lex ista severa sit, nihilo secius omnes sese eidem submittere, & currere in viam mandatorum Dei, quemadmodum Regius loquitur Propheta. *Idem.*

PARAGRAPHUS IV.

Loci, ac Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

QUomodo credidissent Philosophi, nisi rei quæ non videbatur evidenter, miracula fecissent fidem? August. l. 22. de Civit. Dei, c. 7.

Quisquis adhuc prodigia, ut credat, inquirit, magnum ipse prodigium est, qui mundo credente, non credit. Idem.

Si per Apostolos, ut eis crederetur, etiam ipsa miracula facta esse non creduntur, hoc nolis unum grande miraculum sufficit, quod terrarum orbis sine miraculis credidit. Idem, de Civit. l. 22. c. 5.

Quid factum est de tot martibus Martyrum, nisi ut tamquam irrigata terra sanguine Testium Christi, pullularet ubique seges? Idem.

Ut mirabilior esset gratia & potentia Dei, quæ de tam duris animis, tam tenebrosis mentibus, tam inimicis cordibus faceret fidelem populum & subditum, S. Prosper.

Sanguis Martyrum semen Christianorum; quoties metimur, plures efficimur. Tertull. in Apol. c. ultimo.

Exquisitio quoque pœnæ illecebra est. Idem.

Sola vobis templa relinquimus, adeo omnia vestra implemus, Scilicet urbes, domos, &c. Idem.

Incarcerabantur, torquebantur (Christiani) *multiplicabantur*. Idem.

Christi regnum & nomen ubique creditur, ab omnibus gentibus colitur, ubique regnat, ubique adoratur. Idem.

Nisi verum esset Evangelium, numquam sanguine defenderetur. Hieron. Epist. 150. ad Hedib.

Sola Ecclesia persecutionibus stetit, Martyriis coronata est. Idem.

Magister suspensus, & servi vincti sunt, & quotidie Religio crescit. Idem.

Do-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

Domine, si quod credimus, error est, a te decepti sumus; nam ea quæ credimus, confirmata signis & prodigiis fuere, quæ nonnisi per te facta sunt. Richard. a S. Vict. l. 2. de Trin. c. 2.

Esset omnibus signis mirabilius, si ad credendum tam ardua, ad operandum tam difficilia, ad sperandum tam alta, mundus absque mirabilibus signis inductus fuisset. S. Thomas contra Gentes, l. 1. c. 6.

Magna insania Evangelio non credere, cujus veritatem sanguis Martyrum clamat, Apostolicæ resonant voces, prodigia probant, ratio confirmat, elementa loquuntur, dæmones confitentur; sed longe major insania, si de veritate Evangelii non dubites, vivere tamen quasi de ejus falsitate non dubitares. Picus Mirand. Epist. 2.

In Asia prope jam desolata esse templa Deorum, eo quod Christiana Religio non tantum civitates, sed etiam vicos occupasset. Plinius Junior, Epist. ad Trajan.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia desumi potest in hoc argumento.

Quid sit Christiana Religio.

CHristiana Religio ea est, quæ a JESU CHRISTO fuit instituta, & quæ præter Deum in tribus Personis unum, Omnipotentem, Creatorem Cœli, & Terræ credit etiam eumdem JESUM CHRISTUM, & verum Deum, & verum Hominem esse, qui venit in Mundum, ut sui sanguinis, mortisque pretio mortales omnes redimeret. Hujus Religionis articuli continentur in Evangelio, quod nova Lex appellatur, & complectitur facta, mysteria, & præcepta, quæ credere, & observare tenentur ii omnes, qui eam in Baptismo amplexi fuerunt, vitam ducentes Legis hujus institutis conformem.

Quemadmodum ex solo naturali lumine patet, adesse Deum Mundi hujus Creatorem; eodem etiam lumine innotescit, illum adorandum, eique esse inserviendum: ex quo enim supremum eos rerum omnium Creatorem agnoscimus, statim intelligimus nos teneri, ut illi pareamus, offeramus preces, & gratiarum actiones effundamus; quia per omnipotentiam suam ipse nos fecit, quod sumus, & per suam bonitatem conservat. Lex hæc alte adeo, & aperte cordibus omnibus insculpta est, ut Sapientes Ethnici, non alio lumine illustrati, confessi fuerint, eidem supremos honores deberi, & citra scelus eidem denegari non posse. Hic autem cultus, qui illi exhibetur, & lex illum præcipiens, regens, & explicans, Religio appellatur. Verum cum hominum plerique inordinato amore hæc terrena depereant, sibi etiam effinxerunt Numina, quæ suis cupiditatibus suffragarentur; quæque deinde pro libidine, aris, ac thure coluerunt. Cum igitur Ethnici verum Deum ignoraverint, minime intellexerunt quomodo colendus esset; unde sequitur, nullum esse cordatum hominem, & veri sensus participem, qui Deum agnoscens, ut nos agnoscimus, ambigere possit, utrum præscriptam ab ipso Religionem amplecti debeat, & sequi: & si quærere velit quænam hæc Religio sit, statim hanc solam Christianam esse non fateatur; cum reliquæ omnes, vel antiquatæ fuerint, ut Judæorum, vel falsæ, atque superstitiosæ ut Mahometanorum, Ethnicorumque Religio.

Christiana Religio sola vera est.

Nihil liquidius, atque constantius verum est, quam solam Christianam Religionem veram esse, atque Divinæ voluntati conformem; non enim annuntiat, nisi Mysteria Sapientiæ, Bonitatis, atque Potentiæ Dei; quia loquitur de incomprehensibilibus judiciis ejus; quia nihil continet non conforme rectæ rationi, bonisque moribus; quia a Deo approbata, confirmataque fuit Prophetarum oraculis, innumerisque miraculis; quia plurimos Sanctos homines peperit æque scientia, atque sanctitate florentes. Hæc omnia illis patent, qui oculos aperire non detrectant omnibus hisce argumentis veritatis, atque omnes considerare volunt notas institutionis prorsus divinæ, quæ in hac Religione inveniuntur.

Videmus, solam Religionem christianam docere ea, quæ per se patent lumine rationis, unum esse Deum, qui universa de nihilo eduxit, qui nobis immortalem animam tribuit cum imperio in omnes actiones nostras, qui providentia sua peculiarem nostri curam gerit, & qui, quemadmodum perfectam habet justitiam, vel ut melius dicam, ipsa justitia est; debet tandem & bonis præmia, & malis debitas pœnas inferre. Videmus vero præsertim, sola Christiana Religione nobis id præcipi, quod docet ratio tamquam potissimum, ac non temerandum officium, Deum scilicet super omnia diligendum esse, eidem fideliter inserviendum, quin patiamur, honorem, qui uni illi debetur, ad alium deferri, vel nos ab illius amore, ac servitute re ulla uspiam divelli. Videmus hanc unam a ratione non abnormem præscribere, homini hominem amandum tamquam alterum se, eidem pro virili omnia, quæ potest, procurando bona, nulla inferendo mala, & justam hanc proponere regulam, ne cui, immo ne inimico quidem, ea faciamus, quæ nobis fieri nequaquam cuperemus. Videmus illam præcipere, ut in omnibus virtutem quidem sequamur, vitium vero fugiamus; prohibere, ne, non solum inferamus, at ne inferre quidem optemus, vel cogitemus alicui malum; verbo, illam satis omnes homines erudire, quid præstandum sit, ut a vitiis velis, remisque fugiant, atque ut sancte vitam traducant. Videmus denique solam Christianam Religionem secundum rationem æque ac secundum fidem docere, Deum unum summum esse bonum, quod cor humanum replere potest; atque beatum efficere: ad illius gloriam cogitationes, actionesque omnes esse referendas. Quis ergo hæc omnia considerans, Religionem hanc prorsus esse divinam, ac per se ipsam credibilem non affirmaverit?

Morum immutatio, quam operatur, probat illam sanctam esse, ideoque veram.

Si de causa ex effectibus judicium ferendum est; vix hæc Religio prædicata fuit apud omnes Gentes, ac in omnibus terrarum plagis, cum innumeram mortalium multitudinem convertit, qui nefariam, criminosamque vitam in idololatriæ abominationibus, in magicarum artium impietatibus, in impudicitiis, violentiis, cædibusque vivebat: hodieque videtur eosdem effectus parere iis in locis, ubi Barbaris, incultisque populis annuntiatur. Hæ enim gentes, quæ brutorum more vivebant, atque diuturno vitiorum habitu detinebantur, vix auditis Christianis veritatibus, pravas consuetudines suas abdicarunt, & virtutum omnium, atque pietatis exercitationem amplexi sunt.

Citra furorem calumniatori accepta referri non potest Religio adeo sancta in ipsa origine, ut nihil addi possit, quod illius perfectionem minime imminuat; Religio, quæ sua proponit Mysteria sine modificatione, cum auctoritate, & confidentia, quæ homines a sensibus ad spiritum revocat, quæ corruptionem tollit; quæ æquitatis principia restituit, quæ in anima nostra jam erant; quæ docet, ut Deum glorificemus ipsius voluptatis, propriique amoris impendio, ut Deum quidem attollamus, nos vero deprimamus, & subjiciamus Deo, qui nobis major est, atque ut attollamus nos supra ea, quæ sunt nobis subjecta; quæ mundanæ politicæ contraria est, ac longe magis oppositа corruptioni, rationem elevans, & cordi solatium afferens, alteri quidem æque mirabilis, ac alteri salutaris.

Christiana Religio vere Dei gloriam procurat.

Cum Religionis finis sit Deum colere, & hominem sanctificare, extra omnem dubitationis aleam positum est, utrumque fieri a Religione Christiana eo modo, ut statim intelligi queat, ipsum esse opus Dei & nullam hac excogitari posse perfectiorem. Vidimus jam quomodo hominem ad sublimem sanctitatem attollat: sed non minus constat, ipsam Dei gloriam multo magis procurare, quandoquidem cognoscendam tradit naturam illius, divinas perfectiones ejus detegit, ac nobiliorem nobis ipsius adstruit ideam illa, quam omnes Philosophi, & mentes perspicacissimæ conceperunt. Hæc ipsum nobis exhibet bonum, amabile æque ac magnum, & justum; ac homines docet, ipsum per providentiam omnia regere & efficere, ut malum ipsum nobis profit, per bonitatem nostris egestatibus providere, per fidelitatem, justitiamque nostra flagitia non pati; ipsius tamen misericordiam nullis finibus coerceri. Deinde nos ad illum amandum, colendum, eique inserviendum impellit: immo id efficiendi rationem tradit, & cum hîc sit finis ipsius, omnes homines docet Deo, quæ debetur, gloriam præbere.

Testimonia po do-

Christiana doctrinæ ipsius, Evangelicæ veritati, ideoque & Religioni ab eodem institutæ fuisse perhibita. Hæc autem fere præcipua sunt. Primum est Prophetarum catervatim testimonium perhibentium diuturna, perpetuaque successione clarissimorum oraculorum, quæ de Messia, ejusque lege loquuntur. Alterum est Joannis Baptistæ, testis eo tutioris, quod in veteri testamento fuerat prænotatus, & quod ipse JESUS CHRISTUS ejusdemque discipuli Judæos ad hoc testimonium revocare non cessant eo gravius, quod in ipso nulla utilitatis, nulla assentationis suspicio poterat suboriri. Tertium est Apostolorum testium tormentis exquisitissimis probatorum, quorum cum minime interesset mortales fallere, vitæ suæ impendio veritatem asseruerunt, & propugnarunt, atque restiterunt vi eorum supplicorum, quæ & illis extorquere confessionem poterat maximorum scelerum, si vel minimi doli fuissent conscii in eo testimonio, quod Magistri sui doctrinæ, atque Sanctitati perhibebant. Quartum est Æterni Patris testimonium ea editum voce, quæ de Cœlo audita est in Domini Transfiguratione; *Hic est filius meus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.* Quintum denique est ipsorum nostræ Religionis inimicorum. Judæi eque, ac Ethnici hoc ipsum confessi sunt; Providentiæ ratio ac vis veritatis effecit, ut millies faterentur, Religionem hanc omnium æquissimam, & sanctissimam esse, tunc etiam cum sese acerrimos illius hostes ostenderunt.

Christiana Religione.

Nihil apertius Divinitatis potentiam probat, quam effectus ab iis editi causis, quæ per se vim non habent eosdem ferendi, vel quæ oppositam prorsus habent virtutem. Ita JESUS CHRISTUS suam probavit Divinitatem, Legem, atque Religionem suam instituens, ignorantia usus ad Sapientes refellendos; duris, atque incomprehensibilibus veritatibus ad evertendos errores, qui naturæ, & corruptioni velificabantur; morte, ut pro Deo cognosceretur, sapientissimum quemque fateri cogens, se hactenus in errore fuisse versatum. Si, ut opus hoc perficeretur, arma, politica, eloquentia fuissent adhibita, illud fortitudinis portentum, prudentiæ miraculum, & eloquentiæ prorsus divinæ fuissent effectus; sed hoc præstitisse iis mediis, quæ secundum communes regulas eidem videbantur opposita, miraculum est miraculorum maximum.

Admirabiles hujus Religionis progressus probant illam a Deo fuisse institutam.

Hęc Religio ingentes, eosque perniciosissimos progressus fecit in ipsis initiis, atque inde validum erui potest argumentum, quo probetur hoc Dei unice opus fuisse, si omnes inspiciamus obices, qui huic institutioni adversabantur. Liquet hos naturaliter insuperabiles fuisse tum ex parte eorum, qui doctrinam hanc predicabant, vel quibus prædicabantur, tum Principum, atque Regum, eidem adversantium, & Doctrinæ ipsius, quæ menti eque, ac voluntati erat molesta iis in veritatibus, quas proponebat, & quas jubebat amplecti. Quis ergo non crediderit, istic Dei digitum esse, ubi perpenderit Religionem hanc, que in Judææ angulo initium sortita est, ad extremas usque terrarum oras latius pervasisse, in complures Africæ locos, in Orientis recessus, ac denique in novum terrarum orbem penetrasse? quod presertim in primis ejusdem primordiis enituit, atque in successu Apostolici ministerii: una enim tantummodo predicatio sufficit, ut quatuor animarum millia pro Auditorum numero, converterentur; quod mirum profecto non extitisset, si eæ, quæ nuntiabantur, veritates naturæ fuisset velificatæ, vel armorum vi irrogatæ fuissent.

Religionis veritas miraculis probata.

Ad Mysteria, & veritates, quæ nuntiabantur probandas miraculis potissimum utebantur Apostoli, quibus præsertim Idololatriam everterunt, atque Mundum universum averterunt. Profecto ipsi etiam Profani Historici, atque Tyranni, quorum jussu Martyres rapiebantur ad necem, fatentur, primos fideles, ac Martyres ea edidisse prodigia, quæ naturæ vim superabant, & propter quæ Magi appellabantur. Qua in re hoc dilemma potest institui: vel hæc prodigia Dei virtute, vel dæmonis arte fiebant. Affirmari non potest illos, quorum virtutem ipsorum etiam inimici admirabantur, secretam aliquam cum dæmone rationem habuisse, præterquamquod Dæmon contra se ipsum egisset, suumque evertisset imperium ei favens Religioni, quæ apertum vitiis omnibus indicebat bellum, & ipsum quoque ex omnibus locis, quorum possessionem adierat, ejiciebat. Deus ergo per hæc miracula operatus est, atque cœcos illuminans, mortuosque resuscitans ostendit, novam hanc Religionem esse opus manuum suarum, & quemadmodum fieri non potest, ut Deus calumniam, atque mendacium sua probet auctoritate, ita unum tantummodo miraculum in hujus Religionis gratiam patratum, apertissime illius veritatem confirmat.

Christiana Religio (S. Augustinus ait) vel per miracula instituta est, vel sine miraculis. Si in illius institutione miracula non defuere, hæc certissime vera est Religio; miracula enim nonnisi a Deo proficisci possunt, qui illa vel per se, vel per ministros suos operatur, & qui semper eorumdem principium est quatenus Naturæ Auctor, & Dominus; miracula igitur proprie sunt Dei vox, atque testimonium. Deus autem prima, ac summa veritas potestne testimonium perhibere errori? Nonne id si faceret, sibi netipsi contradiceret, ac seipsum mentiretur? Sin autem admirabilis hæc institutio sine miraculis effecta est hoc magis adhuc miraculosum est; quis enim sibi fingere potest, quin supra communes vias sese attollat, tantum facinus a talibus ministris, & hac ratione adimpletum, effectum adeo celerem, constantem, atque perfectum habere potuisse?

Incredulus aliquis, vel aliquis impius dicere posset, JESU CHRISTI, Apostolorumque miracula non semper certas esse divinæ vocationis notas; quandoquidem Scripturarum ipsarum testimonio potest pseudopropheta aliquis miracula operari; quemadmodum in Deuteronomio c. 3. Moyses admonet Israelitas, & Pharaonis Magi coram eodem patrarunt, & in Evangelio ipse Dei Filius monet, futurum ut Antichristus, & Pseudoprophetæ ingentia signa, insignia edant miracula, quæ, si fieri posset, electos ipsos decipiant. Sed præterquamquod ficta hæc miracula non aliud sunt quam prestigia, quorum fraudem tempus detegit, detexitque; miracula vero JESU CHRISTI, atque Apostolorum certum habent veritatis caracterem, quem magia ac dæmonum ars simulare non possunt; non satis est dicere, JESUM CHRISTUM magna, eaque vera edidisse miracula, sed illa edidisse, cum omnibus irreprensibilis sapientiæ notis; ipsumque palam declarasse; hæc a se fieri, ut Doctrinę suę testimonium perhiberet; atque ex eorum variis circumstantiis omnia, ac singula ad finem hunc collimare liquido patet. JESU CHRISTI ergo testimonium verum est, atque præ ceteris omnibus credi meretur in tali re; nam in hujus generis occasionibus non posset Deus auctoritatem reddere fictis portentis, quæ adeo apertos veritatis caracteres ferunt præ se.

Veritas Miraculorum I. C.

Miracula, quæ edidit JESUS CHRISTUS Doctrinæ suæ veritatem probaturus, non sunt clanculum, ac sine circumstantiis, testibusque perfecta; sed e vulgata fuere, omni mundo nota, circumstantiis suis distincta, & quæ integrum plerumque populum testem habuere; quod facilem aperiebat viam veritatis, vel fraudis eorum detegendæ, e. g. nihil erat æque facile, ac scire, utrum a JESU CHRISTO Lazarus vere resuscitatus fuisset. Miraculum hoc vito nobili acciderat, ac in urbe Jerusalem satis cognito: vulgo igitur scire debebant ipsum jam obiisse diem, nec non triduo, vel quatriduo in tumulo jacuisse. Hoc itaque non ignorabatur; quandoquidem complures viri ex ea civitate spectatissimi accesserunt; ut defuncti sorores ob fratris interitum consolarentur. Neque ignorari poterat, ipsum JESU CHRISTI verbo fuisse suscitatum; iidem enim, qui antea ambigebant de potestate, quam populus novo huic Prophetæ tribuebat, testes fuerunt; & hic ipse resuscitatus miraculo adeo publico, atque authentico, diu deinde vixit, &, ut antea, in civitatis luce versatus est eo usque, ut Scribæ, & Pharisei de illo occidendo consilium inirent, ut eam suffocarent famam, quam hoc miraculum in populo exciverat, qui Salvatori Bethania Jerosolymam redeunti occurrit, eumque triumphantium more in omnem plausum, & lætitiam effusus excepit. Nullum umquam miraculum melius suis circumstantiis distinctum, magis publicum, & pro tali habitum repereris; quod ipsum dicere potes de miraculo Cæci nati, aliorumque, iis exceptis, quæ in sua nativitate Jesus operatus est, & quæ, Mariæ tantum, Sanctoque Joseph comperta, atque explorata fuerunt.

Impii, Athei, & qui se Spiritus fortes jactitant, conqueruntur, quod Religio prohibeat Fideles de fidei

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

fidei veritatibus habere sermonem, eisque præcipiat, ut cæce sese iis, quæ revelata fuere, subjiciant. Verum per me licet illis, de Religionis hujus institutione ratiocinari, eisque etiam permitto, ut meę huic argumentationi respondeant. Ubi instrumentum, quo ad agendum utimur, nullam vim habet ad effectum ferendum idoneum necessario confugiendum est ad principem causam, & affirmandum illum ab hac fuisse productum: e. g. pennicillus, qui ex se non movetur, non potest tabulæ omnem venustatem, ac decorem adferre; dicendum igitur aptius fuisse factum a perita Pictoris manu, qua ille ducebatur. Limus oculis Cæcinati appositus, profecto visum illi præbere non poterat; igitur hoc miraculum non limo, sed manui omnipotenti, quæ eodem usa est, acceptum est referendum. At in duodecim Apostolis existimatione, pecunia, viribus, scientia, & eloquentia carentibus, nulla satis apta fuit virtus ad mirabilem hunc signendum effectum subvertionis idolorum, atque institutionis fidei adeo incomprehensibilis, atque difficilis in morum disciplina, eo magis quod omnes terrarum potestates adversabantur, & omne fere humanum genus reluctabatur; hic igitur effectus adscribendus est principi causæ secretæ, atque occultæ, quę profecto non alia esse potest, quam Deus.

Religionis nostræ mysteria credibilia esse.

Si Dei Filius nos credere jubet Mysteria supra rationis captum posita, hoc jubet tamen postquam illa credibilia esse ostendit, nihilque illis inesse, quod rectum sensum, ac rationem offendat. Qua in re S. Augustinus lib. 22, de Civitate Dei cap. 7. & 8. hoc instituit dilemma, cui increduli, atque flagitiosi homines sese victos dedant necesse est. Christianæ Religionis Mysteria ab Apostolis prioribus sæculis proposita, cultis quidem atque sapientibus vel in se credibilia, vel incredibilia videbantur. Si videbantur credibilia in Philosophis, qui idololatriæ caligine vixerunt, talia profecto videri debent multoque magis iis, qui in Christiana Religione nati, educatique sunt: ergo illa hodie non credas, cum tanta lux ipsis accesserit, cum a sapientissimis viris, præstantissimisque ingeniis discussa, probataque fuerint? *Cur ergo Philosophis credentibus, iste infidelis non credet?* inquit Sanctus hic Doctor. Sin autem hęc mysteria, & hæ veritates in seipsis credibiles minime videbantur, oportet igitur aliquid aliud iisdem fecisse fidem, quod nonnisi miraculis fieri potuit: alioquin maximum esset miraculum a mortalibus omnibus sine miraculis credi, quod incredibile videtur. *Quomodo credidissent, nisi rei, quæ non videbatur evidenter, miracula fecissent fidem?*

O gravissimum Incredulorum, Atheorumque nostri hujus temporis errorem! Volunt erudiri de Religione, quandoquidem sępe de hac loquuntur, & disputant; at quomodo nam hoc faciunt? incipiunt quidem ad examen accersere quidquid in ipsa obscurius, & altius est; statim quidem scrutantur Mysteria, ibique invenientes difficultates, quibus incomprehensibilia efficiuntur, inferunt illa ideo esse rejicienda. Mysteria sane obscura sunt, neque diffiteor, & si in religione mysteria tantum scrutaberis, numquam te illi subjicies. Sed quin Mysteria inspicias, revelationem attende; quam si attente, diligenter, bonaque fide perpenderis, næ illa quidem tibi qualis est videbitur, certa, tuta, indubitabilis; & admissa revelatione haud ægre te Mysteriis subjicies, ea veneraberis, & adorabis, atque rationem tuam submittes ad ea credenda, quin illa comprehendas.

Docet Ratio, nobis nimium deferendum non esse naturalibus cognitionibus nostris; in divinis ad superiora, minusque fallacia lumina confugiendum esse, & licet illuminata sit ratio, tamen fidem, atque auctoritatem Dei illi esse anteferendam. Hoc ratio dictat, itaque cum illi permittimus censoria nota fidei nostræ articulos expungere, non solum plus illi concedimus, quam quod petit, verum id etiam, quod minime petit.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Asceticis, recentioribusque Concionatoribus loci ad hoc argumentum.

Christianæ Religio rationi consona.

NEmo veram Religionem, quam Deus ipse constituit, potest amplecti, quin omni ex parte melius ineat consilium, & puriora rationis lumina sequatur: Deus enim non potest homines impellere, nisi ad id, quod præstantius est, & doctrina Magistri æque boni, ac sapientis, qui ad nos erudiendos & natura utitur, & revelatione, ubique sibi constare debet, atque iis inniti principiis, quæ numquam laborent: & si necessitas unius Religionis naturali lumini innititur, nonne opus est, ut vera Religio illi conformis sit, non solum in substantia, verum etiam in effectibus suis? Præterea cum Dei cognitio principium sit vitutum omnium moralium, cumque statim ac negatur Divinitas, in omnia vitiorum genera proruatur, ita cum vera Religio sit perfectissima, quæ in hac vita haberi possit, cognitio Dei, ibi invenire debet id, quod rationalem naturam perficiat. *Desumptum ex veritate Religionis Christianæ Marchionis de Planitie.*

Ubinam invenientur lumina, ac rationes aptæ ad nos rationi subjiciendos, qualia in Christiana Religione inveniuntur? Hęc in fronte gerit magnum illud naturæ principium, ne quid alteri fiat, quod quis sibi factum nollet: aliisque fieri quid sibi quisque factum vellet. Ne minimum quid contra jus naturale permittit, levissimos etiam, & eos, quos reliquæ religiones atque austerissimæ Philosophorum sectæ ignorarunt, errores condemnat. Magna virtuti pollicetur præmia, & vitiis gravissima supplicia minitatur. Nos ad illam vehementer accendit, nihilque intentatum relinquit, ut ab aliis deterreat, ita ut omnes occasiones auferre, omnesque radices stipitus conetur evellere? Nobis continentiam prescribit, atque hoc uno præcepto plurimas tollit dissensiones, jurgia, flagitia, calamitates. Imperat voluptatum, pomparumque mundi contemptum: ambitionem, & superbiam proscribit; præcipit, ut serio nobismetipsis invigilemus, ac nosmet cognoscamus, & hac ratione omnem aufert invidiam, contentiones omnes, atque certamina. Omnia ejicit vitia cum malis, quæ ab illis separari non possunt, ac omnes invehit virtutes cum bonis, quæ illas concomitantur. *Idem.*

Si Christiana Religio vera non esset, & contradictio, vel error inveniretur in illius principiis, quomodo fieri posset, ut innumerabilis sapientum virorum tum Græcorum, tum Latinorum multitudo, qui in politioribus excultisque nationibus extitere; atque tot subtilia, ac perspicacissima ingenia tot sæculorum spatio minime deprehenderent hujus Religionis falsitatem, vel antequam illam amplecterentur, vel jam illam amplexi? Dic, quæso, cur illam professi sunt? cur adeo constanter eidem adhærere? Eorum complures in diversis Religionibus fuerant innutriti, atque fere cum lacte odium exfugerant in Christianismum. Non defuerunt, qui ut hunc profiterentur, coacti fuere, bona ab ipsis possessa relinquere, & dignitates quæsitas abdicare, vel etiam vitam ipsam amittere. Ubinam visus fuit unquam aliquis, qui adeo sibi gravem, incommodumque errorem eligeret? *Idem.*

De falsitate, ac impietate Ethnicæ Religionis.

Nihil est adeo inane, atque sacrilegum ac idololatria, quæ diu post Mundi creationem est orta, & quæ in plures, variasque sectas divisa est, simul dumtaxat conjunctas in impio plurium Deorum cultu, & in maxima Idolorum turba non fine gravi, æternoque humani generis probro. Quidquid magnorum virorum ea in religione, vel superstitione potius versatum est; omnes illam in ludibrium verterunt. Legendi tantummodo sunt Socrates, Aristoteles, Cicero, Seneca, Epitectus, aliique plures Philosophi, ut liqueat quanti fieret ab illis. Neque loquor de commentitiorum numinum sceleribus, de fatua rituum eorumdem institutione, de festorum dierum abominationibus; verum quis non mirabitur, bruta ipsa, immo & insecta fuisse adorata? Citra horrorem, & lacrymas tanta cœcitas ne cogitari quidem potest. *Idem.*

Religio nostra esse debet supernaturalis, & revelata.

Necessum erat, ut cum perfecta hominis felicitas in altera futura sit vita, vera Religio ultra naturalem ratiocinandi finem, qui præsenis vitæ limitibus continetur, sese attolleret, ut nobis novissimum finem nostrum proponeret, certaque doceret rationes ad eum perveniendi. Quis autem non videt fieri non potuisse, ut debitus Divinæ Majestati cultus tribueretur, nisi illa formam prescriberet, & nisi hominibus obedientia cultus hujus pretium, potioremque partem efficeret? Minimi etiam inter hujus terræ Principes a subditis suis eam, quam cupiunt, servitutem obtinere non possunt, nisi primum, quomodo eam sibi præstari velint, edixerint. Ad id igitur necesse requirebatur, ut nobis revelaretur Religio, atque inniteretur infallibilitati Divini verbi, ut hinc quidem contra doctorum hominum acumen sese protegens, inde vero imperitorum infirmitati se accommodans, ita sese omnibus aptaret hominibus. Igitur cum humana ratio sit infirma, quemadmodum quotidiana docet experientia, Religionis veræ fundamentum esse non poterat, & necessium erat, ut illud esset revelatio divina, quæ Dei ipsius innititur auctoritati, & supra naturales ratiocinandi vires est posita. *Idem.*

S. Thomas l. 1. contra gentes c. 5.

Quidquid satis cognoscimus tamquam veritatem Dei, nonnisi verissimum esse potest atque credendum est, quin eidem aliquid rationabiliter possit opponi; immo neque inveniri ibi aliquid potest, quod rationem lædat, quidquid dicat, vel dicere possit humana mens; adeo facilis ad fallendum, atque ad judicandum velox, adeo in cognitionibus suis infirma, & in opinionibus suis tuendis pertinax. At Christiana Religio notas habet, ex quibus satis cognoscimus, illam a Deo revelatam esse; ea igitur omnia, quæ docet, adorabilia sunt, omnia sunt verissima, & secundum justæ ratiocinationis criterium pro talibus sunt habenda: ideoque per necessariam illationem omne mendacium, omnemque contradictionem excludunt.

De Mahometismi falsitate.

Quid dicam de Mahometismo, qui tot sæculis post alias Religiones erupit, & qui hac una de causa a cordatis hominibus explodendus est? Præter unius Dei fidem, quam ille ex Christi fidelibus atque Judæis mutuatus est, nihil ferme docet non depromptum parum fideliter ex illorum libris, vel quod parum sit rationi conforme, vel denique quod contradictiones minime involvat, atque seipsum evertat. Pro revelationibus ea profert, quæ ex novo testamento desumpsit, atque vitiavit, & quæ scripta jam erant pluribus sæculis antequam nasceretur. Quid illius auctor est, se Prophetam dicit, at nihil futurum vaticinatur. Legem Moysis habet in pretio, & inde Circumcisionem assumpsit, causa ignorata. Fatetur Jesum Prophetam esse, & Messiam nec non Mortalium omnium sanctissimum, quin attendat, nisi hic simul fuisset Deus, qualem se professus fuerat fuisse futurum, audeo dicere, mortalium omnium nequissimum, audacissimum, atque insanissimum, eo quod honores divinos sibi vindicare voluerit. Mahometismus denique Christianam, quæ sibi præcessit, Religionem commendat, Prophetas, sanctosque viros utriusque Testamenti colit, & Evangelium admittit, utpote JESU CHRISTO a Deo revelatum; quin advertat, hoc ipsum Evangelium a suprema Veritate, quæ nequit mentiri, annuntiatum, asserere, homines salvos fieri non posse, nisi ea, quæ docet, servaverint; ideoque Alcoranum, quod Evangelio Mahometus subrogavit, inutile simul, & falsum esse. *Idem.*

Potestne par insania, vel furor excogitari illius dementiæ, qui sine divinæ potentiæ subsidio statuere conaretur eas veritates, quas nostra docet Religio, & non persuadere solum discipulis suis doctrinam adeo incredibilem: sed eos cogere, ut hanc aliis persuadeant, propriæ etiam cum vitæ discrimine, postquam viderint Præceptorem suum in Cruce morientem? Quis unquam audivit, quis cogitavit aliquid æque ridiculum, quam sibi fingere futurum, ut homines eo usque decipi, fallique possint, idque ratione in speciem adeo inepta, rudi, crassaque? Hæc tamen insania ita stetit, & constans permansit, ut omnis humana sapientia illam confundere non potuerit, neque vel levissimi mendacii nomine redarguere. Hæc Dæmonum evertit imperium, subvertit idola, quorum cultus adeo vetus est, & altas adeo radices jecerat: hæc post sublatas profanas superstitiones, impiasque Ethnici erroris leges constituit cognitionem, & cultum veri Dei, quem omnes terrarum populi, Judæos excipe, ignorabant; hæc denique hominum mores reformavit, hæc humanitatem, suavitatem, humilitatem invexit in populos magis efferos, barbarosque. Fideine consonum est, eum, qui talem Religionem instituit, adeo furiosum, ac dementem fuisse, uti fatendum esset, nisi fuisset Deus, aliosque a Deo inspiratos nequaquam fuisse? *Idem.*

Miraculorum necessitas Christianæ Religionis institutione.

In ipsis Ecclesiæ incunabulis, ut super idololatriæ, aliarumque sectarum, quæ totum terrarum orbem late corruperant, ruina Christianismus constitueretur, domum miraculorum large hominibus concessum fuit, utpote tunc temporis in primis necessarium. Sed post fidei institutionem, atque confirmationem; Deus, qui nihil unquam fecit inutile, parcius illud communicavit; hac in re agricolæ solertiam imitatus, qui non æque gerit curam arboris, quæ jam altas radices jecit fortesque ramos emisit, ac illius, quę nupertime consita fuit.... Verum si dixeris, eo quod minime conspexeris hæc præteritorum sæculorum miracula, te iisdem moveri non posse; reddam, dummodo oculos aperire velis, te illa ipsa adhuc esse visurum. Templa hæc adeo vetusta, quæ postquam impio idolorum cultui dicata fuere, Deo vero consecrata sunt; hæ lapidum moles, hæc marmorea, ingentiaque simulacra, quæ tempus nondum absumere valuit, augusta hæc, & venerabilia monumenta, quæ post tot sæcula vigent adhuc, jugiter loquuntur, ac prædicant, se mirabilium earum actionum virtute vel ædificata, vel expiata fuisse; & res quarum adhuc vigent effectus, non esse aniles narratiunculas, fabulasque. *Idem.*

Quantumvis parum veritatem inquiras, ignorare non potes, Christianam Religionem miraculorum virtute in tot locos, ac populos latius fuisse diffusam, cum hoc neque armorum vi, ut Mahometana, neque libidinum illecebra, ut Ethnica; neque ratiocinandi acumine, vel eloquentiæ fuco, ut Philosophorum, Sophistarumque sectæ, potuerit efficere. At enim Gentiles etiam sua habent miracula: vel saltem Auctores eorum, quibus aliis in rebus habemus fidem, mirabiles narrant eventus ex veteribus historiis, fabulosque tempore scriptis desumptos. Verum si Ethnicismus sua habuit miracula, cur Christianæ Religionis miraculis illa non opposuit eo tempore, quo huic adeo crudele bellum indixit? Cur Ethnici Christianam Religionem amplexi sunt, quæ non aliter magis quam miraculis probabatur, quibus ad eos convertendos utebatur? Ad hæc si Ethnicorum miracula a Deo proficiscebantur, qui unus vera efficere potest miracula, cur permittebat Deus, ut pro Christianis miracula fierent, & hæc aliis quibuscumque & numero, & qualitate, & certitudine, & virtute prestarent; quemadmodum Moysis prodigiis Magorum Pharaonis præstigia superabantur? Igitur vel nulla Ethnici habuere miracula, vel conficta hęc portenta fuere dęmonum opera, prorsus indigna, quę cum miraculis Dei, a quo sublata fuere, conferantur. *Idem.*

Miraculorum argumentum invictum est.

Si adversarii ita sunt pertinaces, atque dementes, ut seipsos excęcare velint, ne videant; quemcumque conatum exerant, quocumque acumine utantur, nequibunt hoc eludere Dilemma ex S. Augustino desumptum: vel enim miracula, quę ad Christianam Religionem probandam afferimus, in ipsis Ecclesię primordiis facta fuere, vel secus, si primum nihil objici potest argumento, quo Divina revelatio probatur; sin alterum, majus igitur miraculum fuit totius Mundi conversio sine miraculis facta. *Idem.*

De persecutionibus contra primos fideles.

Ob oculos primorum Fidelium nihil versabatur preter carnifices, carceres, aculeos, horribilesque mortis imagines. Illos prioribus tribus Ecclesię sęculis, hoc est donec Christiana Religio in Imperio constituebatur, tamquam scelestos atque sacrilegos persequebantur; idque quam atrociter, atque crudeliter! Quam ingeniosa erat ad illos torquendos sęvitia! Quam varię mortis species! quam inaudita supplicia! Quot martyrum Myriades cujuslibet ętatis, sexus, conditionis, regionis! Quam fortitudinem, patientiam, lętitiam, inter ignes, rotasque prefeferebant! Ne tenuis quidem harum rerum idea tribui potest; tantum abest, ut diligenti narratione eas possimus complecti. *Idem.*

Neque dicas Mahometanam Religionem, aliasque sectas ingentes habuisse in terris successus; ea enim discrimina, quę inter Christianismum, atque Mahometismum occurrunt, & quę sunt apertissima, illius quidem veritatem, hujus vero falsitatem ostendunt. Nonne liquet vim, negotia, voluptates esse principia, atque fundamenta Religionis Mahometanę, non secus ac aliarum sectarum, quę Christianismi partem corruperunt? Satis est Historias percurrere, ut hæc veritas innotescat. Nonne enim verum est Mahometi Legem sese effundere incępisse in gentem rudem, atque barbaram; ne obices inveniret, sese quodammodo accommodasse dogmatibus, atque ceremoniis Religionum, quę ipsam precesserant, uti patet ex circumcisione, quam ex Judaismo adoptavit, ex honore, quem JESU CHRISTO tribuit, atque pretio, in quo Christia-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.